

Cantatedienst zondag in de Pauluskerk

‘Herr Jesu Christ, wahr’ Mensch und Gott’, BWV 127

De sublieme cantate BWV 127 klonk voor het eerst op 11 februari 1725. De cantate dateert uit het tweede seizoen van Johann Sebastian Bachs verblijf als cantor van de Thomaskerk in Leipzig. Het kerkjaar 1724-25 zou zijn meest productieve cantatejaar worden. Net als zijn muzikale tegenstem Telemann elders in Duitsland, wilde ook Bach een complete cantatereeks componeren gebaseerd op een eenduidig en samenhangend grondplan in tekst en muziek.

De koraalcantates uit de tweede jaargang

Bijzonder aan deze jaargang is, dat de componist een weloverwogen kunstzinnig concept wilde volgen. Bach baseerde deze tweede cantatecyclus op tekst en melodie van geselecteerde kerkliederen passend bij de kerkelijke zondag, en waar mogelijk ook verbonden met de evangelielezing van die dag. Om te voldoen aan de compositorische regels van de cantate kon de onveranderde tekst (meestal de begin- en slotregels van het gekozen koraal) vaak alleen dienen voor de openings- en slotkoren. Het middendeel moest dan opnieuw gedicht worden om te kunnen passen in de structuur van recitatief en aria. Om ook daarin een eenheid in aanpak en stijl te treffen en zo een extra rode draad te spinnen, zocht Bach naar een tekstschrijver die de gehele cyclus voor zijn rekening kon nemen. Die auteur was waarschijnlijk Andreas Stüber, voormalig conrector van de Thomasschool. Diens abrupt overlijden eind januari 1725 verklaart wellicht waarom Bach zijn ambitieuze plan niet consequent heeft kunnen voltooien. Vanaf Pasen 1725 veranderde de cyclus.

Muzikaal gezien onderzoekt Bach op zijn eigen onnavolgbare wijze bijna systematisch de verschillende manieren van koraalbewerkingen voor koor. Vanaf het eerste begin van dit grootschalige project etaleert hij het stilistisch gevarieerde en compositorisch ingenieuze raamwerk voor zijn plan. De inwendige structuur van iedere cantate afzonderlijk is door het kerklied dat er aan ten grondslag ligt, tekstueel bijzonder stevig en werd door het gebruik van de cantus firmus in de hoekdelen (soms in middendelen weer geciteerd) nog eens extra aangezet.

Cantate BWV 127

Aan de tekst van de cantate ligt een kerklied uit 1562 van Paul Eber ten grondslag. Het eerste en het laatste couplet zijn respectievelijk aan het begin en het eind van de cantate letterlijk overgenomen. De tussenliggende zes coupletten zijn bewerkt voor de middendelen. Inhoudelijk sluit Ebers hymne goed aan bij het karakter van zondag Estomihi (blijf mij nabij). Het openingskoor wijst vooruit naar Jezus' komend lijden: ‘Herr Jesu Christ, wahr’ Mensch und Gott (...) für mich am Kreuz auch endlich starbst.’ De laatste regel uit dit koor, ‘Du wollst mir Sünder gnädig sein’ refereert aan de evangelielezing Lucas 18: 38-39, waarin de blinde bedelaar om medelijden roept. De koraalmelodie ‘O Mensch beweine’ uit dit openingskoor klinkt in de sopraanpartij, terwijl de blazers, hobo's en blokfluiten, een andere

cantus firmus spelen, 'Christe, du Lamm Gottes'. In het continuo keert regelmatig de beginfrase uit het koraal 'Herzlich tut mich verlangen' terug.

De volgende delen gaan in hun stervensmeditatie een eigen weg. Na een sober recitatief voor tenor zingt de sopraan 'Die Seel ruht in Jesu Händen wenn Erde diesen Leib bedeckt'. De ontroerende tekst van deze aria voorzagt Bach van een unieke instrumentatie: een solo-hobo zingt eerst alleen en weldra met de sopraan op een bed van korte, stotende akkoorden van blokfluit en continuo; op het woord Sterbeglocken imiteren de strijkers met zachte pizzicati bedeesd de doodsklokjes.

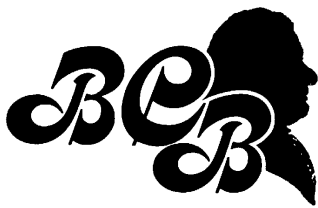
Het daarop volgende krachtige recitatief en aria voor bas biedt uitzicht op het laatste gericht en roept met alle muzikale middelen een levendig beeld op van de nakende jongste dag: 'Fürwahr, fürwahr, euch sage ich, wenn Himmel und Erde in Feuer vergehen, so soll doch ein Gläubiger ewig bestehen'. Het slotkoraal onderstreept nog eens de boodschap van deze cantate: 'Ach Herr, vergib all' unsre Schuld, hilf, dass wir warten mit Geduld, bis unser Stündlein kommt herbei (...) bis wir einschlafen seliglich'.

Pauluskerk zondag 18 februari 2007

De Bach Cantorij Baarn voert cantate BWV 127 aanstaande zondag om 19.30 uur uit tijdens de interkerkelijke dienst in de Pauluskerk. Voorganger is Ds. W. Schaap.

Als vocale solisten verwelkomt de cantorij Anne la Fontaine, sopraan, Erik Janse, tenor en Igor Bogaert, bas. Solisten, koor en orkest staan onder leiding van Bas Ramselaar. Organist is Henk van Zonneveld. Samen met Mariken Hanke van Peurseem, speelt hij verspreid over de dienst de drie delen van de triosonate in F, BWV 529 voor orgel en blokfluit.

NB eerder uitgevoerd door BCB in 1999

Verzoeken dit vignet bij het artikel te plaatsen en –indien mogelijk– een foto van organist Henk van Zonneveld (zie tweede bijlage)
